

Focus de desenvolupament

Aplicació del Protocol de Bioseguretat: quin coneixement pericial hi ha disponible?

Un cop adoptat el Protocol de Bioseguretat, falta la seva entrada en vigor (la qual serà efectiva 90 dies després de la ratificació del cinquantè país) i la seva aplicació per part dels països signataris. Aquestes etapes requereixen mitjans molts feixucs, tant jurídics com tècnics i administratius, especialment per als països en via de desenvolupament (PED), que actualment no disposen

d'un marc jurídic nacional per als productes procedents de les biotecnologies. Per tant, el reforçament de la capacitat dels PED és una qüestió vital que cal tractar.

Suposem que un país signatari del Protocol rep, dins el marc del consentiment informat prèviament (CIP), una notificació d'exportació d'un carregament d'organismes vius modificats. Pot, dins un termini definit, decidir si

rebutja o accepta importar la càrrega, i eventualment, en quines condicions. Però, per a poder decidir-ho, ha de disposar d'alguna preparació, sobretot pel que fa a l'avaluació de riscos. De la mateixa manera, en l'eventualitat de la creació d'un òrgan d'arranjament de disputes dins el marc del Protocol, alguns països no disposaran sempre dels peritatges ni els mitjans financers necessaris per a aplicar-lo. L'acord internacional preveu que *“les parts cooperin en el desenvolupament i el reforçament dels recursos humans i les capacitats institucionals dins els camp de la prevenció de riscos biotecnològics (...) de cara a l'aplicació del Protocol als països menys avançats i als països en transició”*, però no defineix les modalitats.

Primera denúncia sobre els OGM presentada a l'OMC

El setembre del 2000, el govern tailandès va presentar una denúncia davant l'Organització Mundial del Comerç (OMC) contra el govern egipci que havia prohibit la importació de tonyina en llaua perquè se sospitava que havia estat envasada amb oli de soja genèticament modificat. Abans de començar el procediment d'arbitratge, els dos països tenien dos mesos per a trobar una solució amistosa. Aquesta denúncia és la primera que es refereix als intercanvis d'OGM, i obre el debat sobre l'arranjament de conflictes comercials i ambientals entre països que no tenen el mateix marc reglamentari a nivell nacional.

Entrevista

Christoph Bail

Cap de la Unitat de Desenvolupament i Medi Ambient, DG de Medi Ambient, Comissió Europea

El Protocol de Bioseguretat estableix el principi de precaució a nivell internacional. Com mesura aquest a veure?

Christoph Bail: La idea de precaució ve de la conferència de Rio de 1992. La Convenció sobre la Biodiversitat en dóna una definició ambigua: parla de “principi marc” i al mateix temps d’una “aproximació a la precaució”. Es troba també una expressió de la precaució als acords de l'Organització Mundial del Comerç (OMC) que autoritzen un govern a sostreure's provisionalment a les regles comercials per a preservar un aspecte de la salut pública o del medi ambient. Però el Protocol de Bioseguretat dóna per primera vegada una expressió d'aquest principi jurídicament vinculant. Afirmo que els estats tenen dret a prendre mesures de precaució apropiades per protegir el bé comú i els interessos de la societat a llarg termini davant la globalització.

El preàmbul del Protocol de Bioseguretat preveu la seva no subordinació a l'OMC. Quines són les implicacions d'això?

C. B.: La no subordinació, o el suport mutu, garanteix que el contingut del Protocol no es qüestionarà dins el marc d'un conflicte comercial que es trobi davant l'OMC. Això fa que l'òrgan d'arranjament de disputes de l'OMC tingui l'obligació de tenir en compte el Protocol de Bioseguretat. En canvi, un conflicte dins el marc del Protocol de Bioseguretat haurà de respectar les regles de l'OMC. El Protocol de Bioseguretat no és tant una mesura “contra els OGM” com de protecció per al medi ambient. Per tant, cal que el sistema internacional sigui coherent: no pot haver-hi un arbitratge diferent pel mateix conflicte en funció del fòrum en el qual es trobi.

Llavors, es pot dir que el Protocol de Bioseguretat col·loca el medi ambient al seu lloc precís dins el dret internacional ?

C. B.: Sí, col·loca el medi ambient en peu d'igualtat amb el comerç dins el dret internacional públic. L'OMC és una institució més forta que cap altra institució destinada a protegir el medi ambient. El mecanisme d'arranjament de disputes s'enclava automàticament dins la demanda d'un estat. I si un país no aplica la decisió, són possibles les sancions. En matèria de medi ambient, el sistema jurídic està molt dividit, amb molts acords especialitzats, administrats per diversos secretariats escampats per diferents països. No hi ha cap mecanisme integrat d'arranjament de disputes. En aquest context, el Protocol permet trobar un cert equilibri entre interès comercial i interès ecològic: això no és suficient per a reforçar les institucions però és un avenç.